

Unitárius Közlöny

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

== SZERKESZTI ==

Dr. BOROS GYÖRGY.

TARTALOM:

A Dévai emléktábla Felirata	185	○	A nagy zsinat után (Benczédi Pál) 197
A Dáviád Ferenc emlék-zsinat	186	□	Egyházi és iskolai mozgalmak 199
A Dávid Ferenc Egylet-diszgyűlése	188	○	Meghívó az unit. lelkész-kör gyűlésére 209

Mennyegzők, konfirmáció s más ünnepi alkalommal igen kedves és jótékonyhatású állandó ajándék az imakönyv. „SZIVEMET HOZZÁD EMELEM“ c. női imakönyvet a sajtó meleg szavakkal üdvözölte, a közönség val-láskülönbség nélkül megkedvelte. Ára csinos vászonkötésben, arany kehely és arany címmel 2 K 40 fill. **Öt példány egyszerre rendelve 10 K.** Bőrkötés aranyszéllal (barna, sötétkék, fekete) 6 K. Selyem és bársonykötés többféle színben, kiválóan jó pa-píron 10 K. Bőrkötés remek kivitelben 14 K. **Megrendelhető lapunk szerkesztőjénél.**

A Dávid Ferencz Egylet új könyve.

Az unitárius vallás Dávid Ferenc korában és azután.
A Dávid Ferenc Egylet ünnepi könyve méltán sorakozik a nagy ünnep alkalmával megjelent művek közé. A ma élő írók szólnak benne az unitárius vallásról a különböző korok legfőbb kérdéseivel kapcsolatban. A könyvet máris sokan megrendelték s bizonyosan a legolvasottabb könyv lesz, mert olyan tájékozást nyújt a mire szüksége van minden unitáriusnak, de a mit nem nélkülözhetnek azok, a kik az unitárius vallás iránt bármi tekintetben is érdeklődnek. A gazdag tartalom: *Előszó*: dr. Boros György 1. *A politikai helyzet Dávid Ferenc korában.* Irta: Szentmártoni Kálmán. 2. *Heltai Gáspár*: Borbély Ferenc. 3. *Az unitárius vallás szabadságának alkotmányos biztosítékai*: Fekete Gábor. 4. *A sociniánusok.* Angol unitáriustól. 5. *A Krisztustan változatai a Dávid Ferencz hatása alatt.* dr. Boros György. 6. *A vándor tudós.* dr. Borbély István. 7. *Déva vára két rajzzal.* Szinte Gábor. 8. *Dávid Ferenc és Szentábrahámi Mihály.* Vári Albert. 9. *Dávid Ferenc hit- és erkölcsi tanítása vonatkozással a mai felfogásra.* Dr. Boros György 10. *Torda város szerepe, az unitárius egyházban,* Varga Dénes 11. *Nemzeti hit.* Borbély György 12. *Ma és Dávid Ferenc,* Dr. Tóth György 13. *Nagy püspökeink* Csifó Salamon 14. *A székelyek és az unitárius vallás.* Pap Mózes 15. *Az 50—60-as évekből.* Ferencz József 16. 1868. id. Daniel Gábor. 17. *Unitáriusok a Britt-szigeteken.* Kiss Sándor 18. *Az unitarizmus Amerikában.* Gálfi Lőrinc 19. *Az unitarizmus rövid ismertetése.* Wendte Károly for. dr. Gál Kelemen 20. *Dr Carpenter beszéde.* a D. F. ünnepi diszgyűlésén 21. *Vallásunknak a mai eszmékhez való viszonya.* Percelné Kozma Flóra 22. *Az unitarizmus hivatása jövőben.* Báró Petricievich Horváth Kálmán. 23. *Emlékezés Dávid Ferencről.* Költemény Tarcsafalvi Alberttől. Benne van János Zsigmond cimere és egy hexastichon.
Az olvasó közönség csekély összeggel egy értékes körvet szerezhet magának. (Ára 3 kor. postán küldve 20. f. több.)

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

Kiadja:

A DÁVID FERENCZ-EGYLET.

Szerkeszti:

Dr. BOROS GYÖRGY

Főmunkatárs:

TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 2 k. 40 fillér. Egy szám ára: 24 fillér. Egyleti tagok, 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 koronát fizetnek.

Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra.

A DÉVAI EMLÉKTÁBLA FELIRATA.

Déva vára börtönében

szenvedett ki

1579-ben

vallásos meggyőződésének

hirdetéséért halálíg

tartó fogságra ítelt

DÁVID FERENC

a magyarországi unitárius

egyház megalapítója

és első püspöke.

A nagy reformátor

születésének

4 századik évfordulóján

kegyelettel állította

ez emléktáblát

szellemének örököse

a Magyarországi Unitárius

Egyház

1910-ben.

A Dávid Ferenc emlék-zsinat.

Fölkül mult minden várakozást. Szebb volt, nagyobb, hatóbb és fölemelőbb mintsem képzelni lehetett volna. A kik jelen voltak megszentelődve tértek haza otthonukba s soha sem fogják elfeledni.

Olyan volt ez a zsinat az unitárius ember lelkének, mint a menyegző a házasuló ifjagnak. Uj élet kezdete. Csak azt sajnáljuk, hogy nem mindenki lehetett jelen. A ki ott nem volt, olyan sokat veszített, mint az, aki soha nem látta nyári reggelen a fölkelő napot. —

A Dávid Ferenc zsinatot oly nagygyá, amilyen volt, az a száz angol és amerikai tette. Azt már a leggyarlóbb embernek sem kellett magyarázni, hogy a miért az emberek 5—6000 mér-föld utat megtesznek vizen és szárazon, nem lehet kicsiny, sem közönséges dolog. A Dávid Ferenc neve és érdemei tökéletes diadalt arattak 1910 aug. 20—23. napjain Kolozsvárt és Déván.

Egybehangzó az a vélemény, hogy a zsinaton elhangzott egyházi és más beszédek gyönyörűen beleillettek az ünnepek keretébe. Ezek nemcsak kielégítették, el is ragadták a hallgatókat.

Az egyházi és világi képviselők tekintélyes küldöttségei az unitárius templom szószerével szemben megtöltötték a tágas tért. A díszes öltönyök, az érdemrendek és az a tény, hogy mindenik egyház küldött képviselőt, egymagában is meghatotta volna a közönséget, de a képviselők nagy száma és szebbnél szebb beszédei, a tágas templomnak nemcsak hallgatóit, még fényes nap-sugártól égő falait is örömezésre hangolták.

Kellemesen hatott mindnyájunkra, de kiváltképpen a külföldi vendégekre a vidékről, saját eredeti öltönyükben fölvonult hiveink tekintélyes száma. Ámbár nem voltak a díszszónokok között, mégis sokat beszéltek, nagy hatást értek el. Meggyőztek mindenkit, hogy az unitárius vallás éltető gyökérszájai a nép romlatlan szivéből szivják és adják tovább a táplálékot. Az Isten áldja és szentelje meg mindazokat, a kik nem sajnálták a fáradságot és költséget.

Ez a nagyszerű és messzekiható ünnep aug. 19-én vette kezdetét, mert ekkor érkeztek meg a hazai és külföldi vendégek. A kolozsvári vasuti állomásnál d. u. fél 6 órakor a főtiszt. püspök ur vezetése alatt az egyházi és a Fekete Nagy Béla h. polgármester vezetése alatt a városi küldöttségek várták a külföldi vendégeket. Külön vonattal jöttek Budapestről a Józán Miklós esperes kíséretében. Kolozsvárról elejökbe ment csucsára Dr.

Boros György és leánya Irén. Az elszállásolás és más előkészület munkáját végezték el a megérkezésig. A kolozsvári állomáson Ferencz József püspök ur angol nyelven üdvözölte a nagy vendégserget, Fekete Nagy Béla magyarul. A vendégek közül Anglia részéről dr. Odgers ur, az amerikaiak részéről Eliot feleltek s kifejezték köszönetüket a szives fogadásért, örömrüket hogy ideérkeztek.

19-én estve a főt. püspök ur teaestélyre hívta a külföldi vendégeket és a helybelieket. Kellemesen hatott az idegenekre az a házas, kedves fogadás melyben a főpásztor és neje részeseitették, valamint az is hogy a leányaik szolgáltak föl az asztalok körül. Ének és zongora kellemesen fűszerezte a több óráig tartó társalgás.

Aug. 20-án reggel 9 órára zsúfolva meg volt telve a zsinati gyűlésre berendezett unitárius templom. Az ajtóval szemben öt-öt sor padot a külföldiek tarka serege foglalt el. A szószék előtti téren volt az elnöki emelvény, melyen Ferencz József püspök mellett Báró Petrichevich Horváth Kálmán, Fekete Gábor főgondnokok, Kozma Ferencz ünnepi szónok, Csifó Salamon h. főjegyző, Végh Mihály titkár foglaltak helyet. Ünnepi karének nyitotta meg a zsinati ünnepélyt.

Ezután Ferencz József püspök emelkedett a szószékre, hogy elmondja imáját és kérje a nagy ünnepre Istennek áldását. A külföldiek most hallottak unitárius püspököt s a főpásztor apostoli alakja és szépen csengő hangja lebilincselte és hálára ragadta őket.

Báró Petrichevich Horváth Kálmán ünnepi megnyitója, Kozma Ferencz emlékbeszéde, megtöltötte a sziveket az emlékezés nemesült érzelmeivel és az emléket a békesség mindent megbocsátó gondolataival.

Ekkor következett az ünnepély legvilágosabb, de egyben legmeglepőbb része: az egyházak és világi testületek üdvözletei.

Elöl jöttek a külföldiek:

Harrison János földiszítve a Ferencz József rend lovagkeresztjével érzékeny hangon, mélyen meghatva szól a Britt és Külföldi Unitárius Társulat nevében, mint a mely a magyar unitárius egyházzal már 70 éve van a legbensőbb testvéri viszonyban.

St. John philadelphiai lelkész, az ámerikai unitárius társulat nevében hozza a Channin örökösei szívélyes köszöntését.

Dr. Perkins Freerik az ámerikai univerzalista egyházak képviselője 900 gyülekezet nevében mondotta: mi vendégek megtisztelve érezzük magunkat az által hogy önök velünk örömrüket és büszkeségüket megozrtják... az universalista egyház a nép

egyház melynek elvei és törekvései egyeznek az unitáriuséval. „Mi egy távoli ország és későbbi kor gyermekei nem csupán testvérei üdvözetünket és szerencse kívánatainkat hoztuk ide hanem elhoztuk tiszteletteljes háláját azoknak számára a kik azt oly hosszú idő alatt nemesen gyakorolták és derekason védelmezték“

Dr. Summerbell a teljesen ősz hosszú fürtű, kegyes arcú lelkipásztor az Észak-amerikai keresztény egyház nevében szólt.

(Folytatni fogjuk.)

A Dávid Ferenc Egylet diszgyűlése.

1910. augusztus 20-án délután 5 órakor a Dávid Ferenc Egylet ünnepelte Dávid Ferenc emlékét. Minthogy a kolozsvári unitárius templom nem világítható, a kollegium dísztermében gyűltünk össze, de a különben szép, nagy terem nagyon szűknek bizonyult. A szereplőknek is csak nehezen tudtunk helyet biztosítani.

A Dávid Ferenc emlék-zsinatra egybegyűlt hazai és külföldi unitáriusság, valamint az Egylet tagjai és barátai szerettek volna részt venni, de fele rész kívül maradt.

Az elnöki emelvényen helyet foglaltak: Báró Petrichevich Horváth Kálmán elnök, Ferencz Józsefné alelnök, Dr. Boros György főtitkár, Fangh Erzsébet és Tarcsafalvi Albert titkár. Ferencz József püspök, Fekete Gábor tiszt. elnökök, Kozma Ferenc alelnök és a választmány tagjai, az elnökség körül foglaltak helyet. Teljes számban jelen voltak az angol és amerikai vendégek. Az egyleti tagok számát lehetetlen volt feljegyezni a gyűlésen.

1. A gyűlést Iszlai Márton alkalmi éneke nyitotta meg:

Kiváló hatással énekelt a zsinati dalkar Iszlai Márton vezetése alatt. — A diszgyűlés általános tetszéssel és éljenzéssel fogadta.

2. Elnök Báró Petrichevich Horváth Kálmán tartotta megnyitó beszédét:

Tisztelt hölgyeim és uraim!

Dávid Ferenc 4 száz évvel ezelőtt, 1510-ben született Kolozsvárt. A 16-ik század, melyben bölcsőjét ringatták és amelyben vallását alapítá, nem volt szerencsés az unitarizmusra. Amint az utolsó Zápolya, János Zsigmond, az első unitárius fejedelem, behunyta szemét, megkezdődött az unitáriusok üldözése. Egyenjogóságuk a többi vallásfelekezetekkel törvénybe volt igtatva, de az csak papiron maradt.

Míg a többi hitalapítók, a protestántizmus folyamatának megindítói, elvetvén a magot, örvendhettek az aratásnak is: Ő megmunkálta földjét, bevetette és ez által ásta meg saját sirját. Ebben rejlik tragikumuma.

Luther, Kálvin, Zwingli a Schweitzban, Német-, Franciaország és Angliában a római egyház elleni nagy tusáikban az igaz csak erős küzdelmek árán, de csak megalapíthatták egyházaikat. A párizsi vérnász, az irlandi és németalföldi vérfürdők és a harminc éves vallásháború, mely pusztító viharként száguldott át Európa közép és nyugoti országain és Anglián, mindenütt nyomort és szenvedést hagyva maga után, szomorú tanúságai ezen véres küzdelmeknek. De a romok helyén felépült a protestántizmus hatalmas vára, mely egyházaiknak örök időkre biztosítá a szabad mozgást, fejlődést, az életet. Élő bizonyosságul annak, hogy az elnyomás fegyvere nem használ ottan, a hol a lelkiismeret igazsága a szívekben él, mert az előbb-utóbb kivívja a maga érvényesülését.

Addig a mi Dávid Ferencünk, alig rakható le hitünk alapkövét, annak talapzatára életét tevé. A Báthori Kristóf által Gyulafehérvárra 1579. június 1-ére egybehívott országgyűlés holtig tartó fogságra ítélte. Dévára szállították, hol 1579. nov. 15-én meghalt. Miért kellett ily erősen bűnhődnie? Mert nem volt ő rábirható, meggyőződése ellenére, hogy kinyilatkoztassa: az egy Istenen kívül, Krisztust is Istenként kell imádni.

Igy pusztult el Dávid Ferenc, kí korát gondolkozásában háromszáz évvel megelőző csak azért, mert a mi meggyőződésévé vált, azt nem bírta megtagadni, mint az unitárizmusnak mártírja Erdélyben. Osztyálsorsosa Servet, ki ugyanezért tüzhalt szenvedett Genfben. Áldozatai mindketten a hitbeli fanatizmusnak, erőszakosságnak és dúrva erkölcsi felfogásnak, mely azon kort jellemezte.

Ha lennének congregatióink, mint a római katolikus egyháznak, szentté kellene avassuk őt, hogy legyen ő az unitáriusok szentje — az nincsen hatalmunkban — így is az marad minden unitárius keblében, szentelt emlékül, melyre áhitattal gondol az utókor. Nem a hitcikkelyért, melyet alkotott, hanem mint megtestesülése az önfeláldozásnak, ki meggyőződéséért a halált is el tudta viselni.

Ide jöttünk örömnünnepet ülni, hogy allelujával üdvözljük annak születését, ki hitünk első püspöke és megalapítója volt. És az öröm nyilvánítása helyett ajkunkra gyászbeszéd férközik, de ez is irányában hálás szívünknek önkénytelen megnyilatkozása

De van nekünk okunk most örvendezésre is, mert a jelenkor igazságot szolgáltat az üldözötteknek, elítélvén a barbár eljá-

rást, melynek áldozatául esett és ennek elismerése gyanánt egyházunk is oly bánásmódban részesül, mint a többi protestáns egyház, bár hiveink száma, azokhoz mérten, elenyészően kevés. Az igaz, hogy mi kevesen vagyunk hivatalból, de ha a szerint szavaztatnók meg az embereket, a mi lelkök mélyén találhatik, meg vagyok győződve róla, hogy mi nem 70,000-en, hanem 700,000-en is lennénk.

Ez nem is csoda, a mi vallásunk gyönyörű egy vallás, lelkünket meghatja egyszerűségével és minket, mint istenfiait, az atyához: az Istenhez, fölemel, keblünk azon vágyakozásának, mely a Teremtőt keresi és arra áhitattal tekint fel — eleget tesz; másfelől értelmünket, józan gondolkozásunkat nem kívánja békóba verni, midőn az irás szavai magyarázatánál tág teret nyit ítélkezésünknek, hogy abból mindenki megalkothassa magának a saját lelki meggyőződéséből kiforrott vallását, melyhez az életnek annyi szomorúsága, csapása és törődése mellett gyakran menekül a lelkében megviselt ember és ha ottan, mint ki nem apadó forrásnál enyhülést nyerhet, tovább felveszi a harcot, nem csügged el, új életet kezd. A mi vallásunk a Krisztus tanításai, amint azt az őskeresztények a 3-ik századig gyakorolták: alapja a szeretet és megbocsájtás. Segíteni felebarátainkon, amennyiben tehetségünkben áll és megbocsájtani a sértéseket, melyekkel illettek. E mondásban: azt cselekedj amit kívánnál, hogy mások cselekedjenek veled, hasonló esetben, van összefoglalva, a mi egy boldog társadalmi rend fenntartásához szükséges. Mily egyszerű és világos és mégis mily kevesen vagyunk, kik az abban foglaltakat fentartás nélkül elfogadni hajlandók vagyunk. De azért ne csüggedjünk. Mienk a jövő. Jól mondotta Brassai bácsi: a mi vallásunk a jövő vallása. Mely általános műveltség terjedésével és a korunkat jelző elfogultság kisebb körre szorulásával a benne rejlő könnyen megérthető igazságok erejénél fogva fogja megnyerni a szíveket.

Ezen vallást fényes örökségül hagyta mi reánk Dávid Ferenc.

De nyertünk tőle példát a köteleesség teljesítésében, mely ha kell, életét áldozza az ügyért. Más a kor, mások a viszonyok. A közügyek gyakorlásánál mostan az ember nem játszik életével, mint azon időben. De jöhetnek idők, midőn szükség lesz nagy elhatározásokra és áldozatokra, melyeket még a személyes szabadság elvesztése is követhet. Én hiszem és remélem, hogy mostan is vannak és a jövőben is mindig lesznek, amint voltak a multban — nem sokan — mert az egész emberek sora soha sem nagy és kicsiny különösen a mi korunkban, midőn az emberek látszatra dolgoznak — mondom lesznek egyházunk vezető emberei között olyanok, kik Dávid Ferenc példáját követve, a hatalommal szem-

ben is fenn fogják tartani egyházunk jogait, ha azokat megtámadnák, eltekintve minden személyes érdektől, és feláldozva, ha kell, szabadságukat és a hatalomtól kiáradó minden kegy elvesztését is.

S most mindenekelőtt üdvözölni kívánom itten megjelent tengerentúli amerikai és angol testvéreinket. Nagy örömet szereztek nekünk az által, hogy körünkben megjelentek és azt remélem, hogy az a mit itt láttak és tapasztaltak, közölve azt honn maradtott hitrokonainkkal, megerősíteni fogja velük való összeköttetésünket, melyet mi oly nagyra becsülünk, melynek ápolása a mi hő óhajításunk és törekvésünk.

Fogadják egyletünk szíves üdvözlését a budapesti D. F. egylet kiküldöttei s mindazon megbizottak, kik egyleteik képviselésében itten vannak, továbbá mindnyájan, kik az ország távol részeiből megjelenni szivesek voltak. Az érdeklődés, melyet ez által kimutatnak, megtisztelése azon névnek, melynek ünneplése, mai gyűlésünknek fő tárgya.

Bezáró. Hálas köszönetet mondok egyletünk nevében azoknak, kik gyűlésünkben közreműködni szivesek voltak. Remélve, hogy itteni határozataink az életbe átvive, éreztetni fogják áldados hatásukat társadalmunkban és népünk azon rétegeiben, mely a szerető gondozást annyira igényli. Szívem ezen hő kívánságával a gyűlést bezárom.

— A bölcs és szép eszmékkel telt beszédet a díszgyűlés elismeréssel fogadta.

3. Fangh Erzsébet titkár felolvasta az Egylet eddigi működéséről következő *jelentését*:

Mélyen tisztelt Közgyűlés!

Kedves vendégeink!

Nekem jutott az a megtisztelő feladat, hogy a Dávid Ferenc Egylet nő tagjainak nevében, mint annak egyik nagyon szerény munkása, pár szót szólhassak arról a vallás erkölcsi misszióról, melyet egyletünk immár 26 éve kitartó buzgósággal folytat.

Több, mint egy negyedszázaddal kell visszalapoznunk a történelem komoly könyvében melyben ugyan 26 év csak egy röpke pillanat az évezredek hosszú soraival szemben, de e rövid pár év mégis csak egy örökké ragyogó, eltörülhetetlen fénysugarat hagyott hátra Clio könyvének sokszor komor, szürke, sötét lapjai között, egy fénysugarat, mely minden unitárius lelkeben felragyog, midőn az 1884. év augusztus havában megtartott főtanácsi gyűlésre gondol. Ekkor hívta ugyanis dr. Boros György össze azt az értekezletet, melyen néhai esperesünk,

Gyöngyösi István elnöklete alatt megalakult a vallásos és erkölcsi élet ébresztésére a Dávid Ferenc Egylet.

Az alapszabályok elkészítését nagy érdeklődéssel kísérte boldogemlékű dr. Brassai Sámuel tudós atyánkfia, ki egyletünk legnagyobb örömeire elfogadta az elnöki tisztelet is és munkás, hosszú életének utolsó éveit, mély tudásának érett gyümölcsseit adta nekünk, hogy az ő példája lelkesítse utódait, az ő szellemalakja álljon lelkeszemeink előtt, fáklyaként bevilágítva azt az utat, melyen haladnunk kell. Ő mutatta meg, hogyan sikerül, megközdve az előítéletekkel, levetni a tespedés békóit, új utat törni a társadalom minden rétegébe, zászlónkra írva a Krisztusi szeretetet, a vallásos erkölcsi élet egyetlen, igaz jellegét.

Egyletünk azt tekintette a múltban is legfőbb kötelességének s az munkaköre legszebb része ma is hogy az unitáriusok között a máris közmondássá vált összetartást még fokozza, felkeresse hazánk legtávolabbi, legrejtettebb zúgaiban levő hitsorsosaiban s bátorító, lelkesítő, szerető szavával magához ölelje azokat, kik távol az unitárius központoktól talán -elszakadnának tőlünk, ha nem jutna el hozzájuk testvéri kézszorításunk. De fő célja egyúttal az is, hogy nemcsak a társadalmi életbe, de a családi szentélybe is belevigye a szeretet vallását, mint legfőbb tényezőt, mint vezércsillagot, mint legfőbb jót. Azt a szeretetet, melyről oly gyönyörűen mondja Pál apostól a Korintusbeliekhez: írott első levelének 13. részében: „Ha embereknek vagy Angyaloknak nyelven szólnék is, a szeretet pedig nincsen én bennem, olylyá lettem, mint a zengő érc és a pengő cimbalom.“ Majd megtanít bennünket arra, hogy milyen az a szeretet, melyet ő kíván hivatottaitól, szeretet, mely „mindeneket elfedez, mindeneket hiszen, mindeneket reményel és mindeneket eltűr“, mely soha el nem lögy, mert ott él minden keresztény szívében.

Nagy apostolunk jelmondatával az ajkán s a bibliával a kezében Egyletünk belépett a társadalomba s minden vallásfelekezeti különbséget mellőzve, munkára hívta mindazokat, kik Jézus tanításait tiszteletben tartják. S a munkatársak sűrűn jelentkeztek. Felolvasó gyűléseinken társaséletünk, tudományos köreink s a különböző egyházak legkiválóbb tagjait, legnagyobb szónokait üdvözölhattük; míg társasösszejöveleinken, hangversenyinken mindig jelen volt Kolozsvár és a vidék legelőkélőbb társaságának színe-java.

Egyletünk egy nagyon szép, uttörő munkája volt as is, hogy működésé körébe a nőket is belevonta, megmutatva nekik, hogy milyen szép és nemes—másokat s ezzel természetesen önmagát is boldogító munkát végezhet a nő, ha néha kilépve

családja meghitt köréből, odaadó szeretettel fordul hitsorsosai felé, segíti a gyöngét, bátorítja a csüggedezőt, lelkesíti a kishitűt.

Törekvéseink nem maradtak sikertelenek. Egyletünk működésének jótékony hatása nemsokára érezhető lett a társadalom minden rétegében s a vallásfelekezetek életében egyaránt. Lelkesítő példánk követőkre talált s ma már a miénk mellett számos vallásos egylet és társaság működik városunkban, hogy a XX. század realiztikus, önző világába belevigyen egy kis idealizmust; hogy a struggle for life ne ölje ki az emberiség szivéből a szép, a jó és igaz iránt való lelkesedést; hogy ne csak a földi javak megszerzéséért álljunk sikra, hanem küzdjünk azért a boldogságért, azért a mennyországért, melyet Jézus országának nevezünk s melyet azok nyernek el, kik a nagy Mester tanításait követik és megtartják.

Egyletünk megalakulása után kiterjeszkedett a vidékre is s minden nevezetesebb unitárius központ körül u. n. Fiókegyleteket szervezett, melyek saját körükben ugyanazzal a lelkesedéssel dolgoznak, mint a központ. Majd munkájá körébe vonta az ifjúságot is, hogy a jövőnek neveljen lelkes hiveket, kitartó munkásokat s hogy különösen fiatal theologusaink szivébe oltsa be az önzetlen társadalmi munka, a szociális működés, az összetartás szükségességének tudatát.

Egyletünk munkája tehát mind nagyobb s nagyobb hullámokat vert fel; megnyerve a társadalom rokonszenvét, érdeklődését és szellemi meg anyagi támogatását, hatása egész magyar hazánkban érezhető lett. Ekkor csatlakozott hozzánk a budapesti Dávid Ferenc Egylet, mint társegylet, mert meggyőződtek budapesti hiveink, hogy az általunk követett úton lehet munkáktól legtöbb sikert reményelni.

Alig alakult meg lelkes, de akkor még kicsiny táborunk, zászlónkra irtuk a legnagyobb reformatornak, vallásunk megalapítójának, a vértanu-halált szenvedett Dávid Ferencnek, az unitárius egyház legelső püspökének nevét. Merészség volt-e tollunk, gyenge utódoktól, hogy az ő aegis-e alatt akartunk útra kelni? Hogy föl mertünk hozzá nézni, kinek dicsőseges alakja oly magasan fölöttünk lebeg? Hogy az ő halhatatlan lelkéhez fordultunk segítségért, midőn a kezdet nehézségeivel, az előítéletek özönével kellett megküzdenünk?

Ma már önérzettel mondhatjuk, hogy egyletünk nevének megválasztása nem csak helyes, de áldásos is volt, mert egyletünk a léfolyt 26 év alatt mindig meghódolt a Dávid Ferenc eszméinek, az ő szellemében működik ma is, szívvvel-lélekkel hirdetve az igazságot, melyet semmi hatalom sem fog feltartóztatni, hirdetve a békét és türelmet az emberek között.

Isten bölcs gondoskodása elzárta előlünk a jövőt, de mi, kiknek szívében kitörülhetetlenül él nagy tanítómesterünk minden szava, bátran nézünk előre s a multtól s az eddig elért szép erkölcsi sikeről új erőt, biztatóst nyerve, komolyan hisszük, hogy a D. F. E. nemcsak egy újabb negyedszázadon át, de az idők végtelenségéig fenn fog állani, áldást hintve a szenvedőkre, enyhülést adva a szomjuhozónak s az igaz vallásosság sugarait árasztva a ma még sötétségben sanyalódó emberekre.

Mindnyájunk hő fohásza szálljon az Ég Urához, hogy e reményünk ne csak hiú utópia legyen, sem vízre vagy homokba épített vár: hanem legyen olyan, mint az a kőszikla, melyre Jézus építette fel a keresztény anyaszentegyházat, az emberek szívét véve fundamentomul.

Igy aztán büszkén elmondhatja egyletünk, hogy ő is segített fűzni azt a fénykoszorút, mely Dávid Ferenc dicső alakját halhatatlansággal övezi körül.

Mert:

Nem hal meg az, ki milliókra költi
 Dús élte kincsét, ámbár napja múl;
 Hanem lerásván a mi benne földi,
 Egy éltető *eszmévé* finomúl,
 Mely fenmarad s nőttön nő tiszta fénye,
 Amint időben, térben távozik;
 Melyhez tekint fel az utód erénye:
 Ohajt, remél, hisz és imádkozik.

A gonddal szerkesztett jelentést a diszgyűlés tüntető elismeréssel fogadta.

4. Dr. Boros György felolvasta értekezését: *Dávid Ferenc hit- és erkölcsi tanítása vonatkozásával a mai fölfogásra.*

— A gonddal készült értékes tanulmányt a diszgyűlés érdeklődéssel hallgatta és elismerését tapssal nyilvánította. (A felolvasás közölve van a D. F. E. ünnepi könyvében: Az Unitárius Vallás Dávid Ferenc korában és azután.)

5. Tarcsafalvi Albert titkár szavalja az ünnepi alkalomra irt ódáját.

A szép és hatásos költeményért a diszgyűlés elismerését és méltányló köszönetét nyilvánítja (A felolvasás közölve van a D. F. E. ünnepi könyvében: Az Unitárius Vallás Dávid Ferenc korában és azután.)

6. A diszgyűlésnek igen megható része volt lovag Koller János és Sándor Mariska urhölgy éneke. Mindketten az Egyesület diszgyűlésének emelése érdekében léptek föl.

— A diszgyűlés teljes elragadtatással hallgatta a férfi hang rengengető mélységes baritonját és a női hang magas finom szárnyalását, s legmelegebb köszönetét nyilvánítja az énekeseknek valamint Iszlai Géza urnak a ki a zongora kíséretet teljesítette.

7. A diszgyűlés egyik kiemelkedő és fénypontja volt a hazai és külföldi vendégek megnyilatkozása. Boros György köszönti a megjelenteket magyar és angol nyelven s jelenti, hogy a külföldi vendégek, a budapesti Dávid Ferenc Egylet és a fiókegyletek üdvözölni kívánják a Dávid Ferenc Egyletet fennállása 25 éves jubileuma és a nagy ünnep alkalmából.

Faluvégi Áron, a budapesti Dávid Ferenc Egylet alelnöke és képviselője szép szavakban fejezi ki a két társegylet közötti viszony benső melegségét és mindkettő működésének kiváló fontosságát. Üdvözlí a Dávid Ferenc Egyletet.

Dr. Carpenter Eslin Jakab az angol egyházak és intézetek valamint a maga nevében szól. Nagyértékű felolvasása egyik fődísz a Dávid Ferenc Egylet új könyvének. (Az Unitárius Vallás Dávid Ferenc korában és azután.)

Dr. Wendte Károly az Amerikai Unitárius Társulat külföldi titkára a nemzetközi vallásos kongresszusok főszervezője nagy hatású német előadásban mutat rá a Socinus Faustus sorsára, arra az elhagyott sírra, a mely Krakkauban a jó lelkek figyeimét és gondját várja. Fölvívja a magyar unitárius társadalmat, hogy az angolokkal és amerikaiakkal kezét fogva hassanak oda, hogy méltó emlék örökítse meg Lengyelország reformatora érdemeit.

A D. F. E. fiókegyletei nevében egy világi és egy egyházi tag, a két legnagyobb fiókegylet képviselői fejezték ki üdvözlötüket: *Pap* Mózes gimnáziumi igazgató és *ujtay* János h.-almási lelkész.

— A szép beszédek a közgyűlés kitüntető tapssal és helysléssel fogadta.

8. Angol, amerikai és magyar unitárius nők szövetsége.

Örömmel tapasztaltuk hogy nőink a Dávid Ferenc Egyletben lelkes és hasznos munkásságot tudnak kifejtetni a vallásos érzés és erkölcsös élet ápolása és javítása érdekében.

Tudjuk hogy ámerikai testvéreink női szövetsége (Women Alliance) Angol testvéreink unitárius és más szabadelvű keresztény nőink britt egyesülete (Brittish League of Unitarian and other liberal Christian women) a postai missiója (Central postal mission and unitarian workers' Union) ugyanabban a szellemben nagyszabású és minden tekintetben jótékony munkásságot fejt ki a szeretet szellemében az emberek javára és boldogítására.

Most midőn a Dávid Ferenc születése 400 éves fordulója nagy ünnepén ezen külföldi intézetek vezetői közül sokakat van szerencsénk körünkben tisztelni, egyesületünk törekvései megvalósítása valamint a testvéri együttérzés hathatós ápolása érdekében szükségesnek, kívánatosnak és üdvösnek látjuk hogy egymással bensőbb szövetségbe lépjünk és a Dávid Ferenc Egylet ezen szép ünnepét azzal tegyük emlékezetessé, hogy megalkossuk

a hazai és külföldi unitárius és más szabadelvű vallásos nők szövetségét

melynek célja hogy a különböző nemzetek hazai választmányai egymással állandó levelezést folytassanak egymást munkásságukról tájékozzák, e zmeiket kicseréljék és jótékony hatást gyakoroljanak kölcsönösen az illető nemzetekhez tartozó nőkre, azokat szükség szerint segítsék, védjék és azoknak sorsáról tájékozást szerezzenek és nyujtsanak.

Indítványozom mondja ki a Dávid F. Egylet diszgyűlése hogy az eszmét helyesli és maga részéről a választmányt már most megalkotja.

Az indítványt Fangh Erzsébet titkár angolul is előterjeszti és elfogadásra ajánlja.

Főtítkár hozzá szólásra hívja fel a külföldi jelenlevő nőket: Smith Herbertné urnő Angliából, ismerteti az angol nők Brittitsh ligája működését, az eszmét melegen pártolja, közreműködését készséggel fölajánlja.

St. Johnné urnő Ámerikából, mint a Nők szövetségének tagja *Field* Fanny urnő, mint számos amériakai vidéki szövetség képviselője ismertetik a szövetség üdvös munkásságát, nagy befolyását, s örömmel veszik, ha a három nemzet unitárius női létesíteni fogják az Uniót. Miss Tagart az angol postai missio csatlakozását bejelentette s habár személyesen nem lehet jelen a gyűlésen, a további szervezésre közreműködését készséggel fölajánlja. Hasonlóan nyilatkozott Amériakából Miss Low az amériakai szövetség elnöke, Angliából Miss Hill, a postai missio titkára.

Dr. Boros György hozzászólása után a közgyűlés kimondja: a hazai és külföldi unitárius és más szabadelvű vallásos nők szövetségét megalakítja s a további intézkedések megtételével a D. F. E. titkárjait megbízza.

Elnök a tagoknak és jelenlevőknek a nagyfokú érdeklődést és kitartást megköszöni és a diszgyűlést bezárja.

A nagy zsinat után.

Lezajlott a nagy ünnepély, melyhez hasonló nem volt az unitáriusok történetében 1879. óta, midőn nagy vallásalapítónk halálának háromezred évfordulóját ünnepelték. A jelen évben Dávid Ferenc születésének négyszázadik évfordulóján ismét oly nagy ünnepély vala, mely nem hagyhatja hidegen a sziveket s melynek gazdag szellemi tartalmából sokáig nyerhetnek ihletet és lelkesedést azok, akik a keresztényi igazságokat a szabadság tiszta légkörében igazán szeretik és komolyan keresik.

Nagyszámu angol és amerikai rokonlelkek közreműködésével a lezajlott nagy zsinat nemcsak szűkebb felekezetiünk, hanem az egész Magyarország szempontjából jelentős. Azonban bármily nagy is a fontossága magyar nemzeti szempontból, ez alkalommal nem akarok azzal foglalkozni, hanem csupán azokkal a szempontokkal, melyek minket tisztán egyházi vallásos szempontból érdekelnek.

Ezek közül mindenek előtt le kell szögeznünk azt, hogy Dávid Ferenc sokak által félreismert nagy alakja, most már a maga dicsőségében áll a nagy közönség előtt. Még protestáns egyházi írók is szerették Dávidot megfosztani reformatori dicsőségétől, azt fejtegetve, hogy Dávid csupán másoknak szolgáló utánzója volt, s némelyek ha el is ismerik nagy tehetségét, azért igyekeznek jellemében találni meg azt a hiányt, aminek alapján kisebbíthessék. Most azonban, midőn a nagy reformatornak szellemi örökösei tanubizonyságot tettek az ő nagy szelleméről, törhetetlen akaratajéről, igazságot szomjuhozó nagy és nemes lelkéről, a martiromság koszorúját viselt, szenvedésekkel telt életéről s midőn a külföldnek kiváló tudósai is eljönnek tiszteletet tenni a nagy reformator emlékének: lehetetlen, hogy át ne lássa az eddig elfogult világ azt a tényt, hogy Dávid Ferenc egyike a legnagyobb reformatoroknak. Az ő működése nem merült ki e bérce kis hazában, hanem nagy szellemének gazdag kincsei az egész emberiség közkinccse lett. Magas Déva várában fölállított emléktábla hirdetni fogja időtlen időig Dávidnak dicsőségét, az ő irányzatának létjogosultságát s hirdetni fogja azt is, hogy az unitáriusok Golgotháján — mert mi lenne más a dévai vár — a romokból új élet, új hit fakadt, az igazi vallásos életnek és az egymást megértő keresztényi szeretetnek és vallásos türelemnek hite.

A másik szempont, amiből szintén gazdag tanulságokat kell levonnunk, tisztán vallásos szempont. Korunkat azzal szokták jellemezni, hogy a vallással egyáltalán nem törődik és vannak olyanok, akik már a vallást szükségesnek sem tartják. Mások

meg a szabadelvű irányzatokban próbálják megállapítani a vallás alkonyát. Mindezekre nézve lehetetlen jobb cáfolatot találni, hogy tisztán vallásos jellegű ünnepélyre oly távoli országból, mint Anglia és Amerika nagyszámú küldöttsége jelent meg. Ha ahhoz nem szükséges vallásos buzgóság, hogy egy száznál nagyobb számú küldöttség eljőjön Magyarországra, akkor semmi-ből sem lehet vallásos buzgóságot állapítani meg. De látni azt az igazi buzgóságot és a keresztény tanokért való lelkesedést, amit angol és amerikai szónokok kifejtettek, s látni azt a mély-séges, benső vallásos érzést, amit magán viselt az angol isten-tisztelet s amelynek hatása alól még azok sem vonhatták ki ma-gukat, akik a nyelvet nem ismerték, arról győződött meg bennün-ket, hogy igenis vannak nagy és lelkes emberek ma is, akik buzgó vallásos érzésükkel mindig példányképül szolgálhatnak.

Harmadik nagy fontosság az angol—amerikai és a magyar unitáriusok történetének összehasonlításában található fel. Ugyanis a magyar unitarizmusnak közel négyszázéves múltja van, míg az angol és amerikai unitarizmus kiválóan a 18. és 19. század nagy vívmányainak eredménye s így mindenesetre más alapokon nyug-szik, mint a tradicionális alapokon nyugvó és püspöki szerve-zettel bíró magyar unitárius egyház. De habár ily különbségek is vannak történelmünkben s ebből kifolyólag egyházszervezetünk-ben, azért sohasem hallottuk külföldi hitrokonaink részéről, hogy a szabadelvűséggel ellentétesnek mondták volna történelmi multunkat. S ha valaki azt gondolná, hogy nekünk is helyes volna angol és amerikai mintára teljesen ott hagyni a mult ha-gyományait, eltörölni egyházi szervezetünket és a maguk men-tére bízni az egyes egyházközségeket, az úgy járna, mint aki a szilárd alapra épített hajlékot fölcseréli légvárakkal. Mert ami ködös Albionban és az Újvilágban jó és beválik, az nem bizo-nyos, hogy nálunk is jó. Igenis, nagyon sok dolog van, amit meg kell tanulnunk angol és amerikai hitrokonainktól, de azok egyáltalán nem kívánják azt, hogy a magunk történelmi mult-jához hűtlenek legyünk s hogy a mi iniezményeinkben is ne talál-nánk valami jót. Mert hiszen ők is a legnagyobb elismerés-sel vannak a mi történelmi multunk iránt s ha jól meggondol-juk, a magyar unitarizmust a végveszélytől a mult mentette meg. A szabadelvűség nemcsak azt parancsolja, hogy ujítsunk, hanem azt is, hogy nyitott szemmel nézzünk a multa és hogy csak azt romboljuk le, mit jobbal tudunk helyettesíteni. Azok, akik csak rombolni, bírálni tudnak, de nem építenek, többet ártanak a

*A külföldi unitáriusok könnyebben ráállának arra, hogy oly püspöki egyházzá szerveződjének a milyen a mienk, mint arra, hogy a mienk szervezete megsemmisíttessék.
S z e r k.

szabadelvűségnek, mint az orthodoxok, mert a nagy tömeg előtt lejárják a szabadelvűség értékét.

Most tehát, midőn a századok folyamán kifejlődött szabadelvű kereszténység és a legújabb korban keletkezett szintén szabadelvű vallás hívei a Dávid Ferenc lobogója alatt találkoztak egymással, s midőn mindnyájan lelkesedtünk a nagy reformator szellemének földidézésekor, vajha érőt és lelkesedést nyertünk volna arra, hogy minden mellétekintet nélkül küzdjünk az igazságért, küzdjünk a valódi vallásos élet megvalósításáért a szabadság napjának tiszta fényében annál is inkább, mert a szabadelvűség másoknál újság, a legújabb kor vívmánya, míg nekünk hagyomány, tradíció.

Benczédi Pál.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

Az unitárius nők szövetségéről nagy reménységet táplálnak az angol és amerikai nők, kik jelen voltak gyűléseinken. Miss Field, ki az amerikai nők szövetségei nevében beszélt dr. Boros Györgynéhez írt levelében azt mondja: Irtam a gyűlésekről elnökünknek Miss Low-nak, s ő is valamint az összes választmányi tagok nagyon fognak örvendeni a tervbe vett női szövetség eszméjének. Remélem, hogy a szervezet megalkotása sikerült és hallani fogok felőle. Angliában megállok, s hiszem, hogy ott is szóba fog jöni. Sajnálom, hogy nem beszélhettem önnel bővebben a nők segítéséről és annak módjáról. Emlékszem, hogy ön emlegette a falusi asszonyok kézi munkáját. Sajnálom, hogy nem láthattam többet s nem hozhattam magammal, hogy bemutassam, de a boltok zárva lévén nem lehetett vásárolni. Szeretném, ha küldhetne nekem az olcsóbb fajta egyszerű munkából Londonba. Talán lenne vevője.

Elhunytak. *Ürmösi Károly* kolozsvári lelkész és neje kedves kis leánya Margitka egy éves korában. *Kovács József* kolozsvári áll. isk. tanító egyetlen fia, a két éves József. Mindkettő rövid sulyos betegség után. *Dr. Balogh György* és neje leánya Piroska aug. 23-án hosszas szenvedés után. A mélyen lecsújt szülői fájdalomra részvétünk könyeit küldjük enyhítésül.

A zsinati számokból szolgálhatunk száz ingyen példánnyal. A lap rendes előfizetői, az egyleti tagok, vagy a ki e sorokat olvassa levelező lapon írja meg,

kinek és hová óhajtja küldetni. Azonnal elküldjük.

Dr. Iszlai Géza urnak a Dávid Ferencz Egylet köszönetét fejezzük ki ezen a helyen. Ezt a kitünő zenészt illeti elismerésünk azért, hogy Sándor Mariska urhölgyet az énekvilágnak ezt a most feltűnő ujcstillagját és lovag Koller János urat ezt a páratlan baritont megnyerte, hogy a mi külföldi vendégeinknek megmutassák a magyar énekművészet remekeit.

Raffaj Domokos székelykeresztúri kör nagyérdemű esperesének, Ujszékely szeretett papjának haláláról a mult számban megemlékeztünk. Még megemlítjük a a következőket:

Temetése július 8-án d. u. 4-órakor volt Ujszékelyen nagy részvét mellett, a kis templom szorongásig megtelt gyászoló közönséggel. Kozma Dimén énlaki lelkész szép szavakkal méltatta az elhunytak érdemeit. A templomból a halott koporsóját maguk a papok vitték a temető aljára. Nagy közönség kísérte ki a sírig, ugy a hívei, mint a lelkésztársai s tisztelői részéről, mindenki igyekezett megjelenésével leróni háliját a szeretett halott iránt. A sirnál Kádár Lázár egyházköri jegyző az elhunytak lelki jóbarátja és munkatársa búcsuzott el érzékeny szavakkal. Azután a lelkész kör nevében Lőrinczi István székelykeresztúri lelkész mondott mindenkit megható tartalmas, szép búcsuzót. Ezekután koszorukkal és mezei virágokkal szórták be a sirját, hogy nyugodjék csendesén. Aki

annyit küzdött annyit szenvedett megérdemli a pihenést. Emlékét őrzi a kegyelet. Sirja felett viraszt a szeretet.

A Dávid Ferenc ünnep emlékeit gyűjtsük össze és küldjük be az *unitárius kollégium könyvtárának*, Minden nyomtatvány minden hírlapi cikk, minden kép a mi erre vonatkozik becses és értékes. Olvasóinkat kérjük ne sajnálják a fáradságot és küldjék be a mi a kezükbe van.

A berlini vallásügyi világkongresszusról lapunk következő számában fogunk tüzetes indositást adni. Nagyszabásu és világraszoló volt munkálkodása is, hatása is.

Kik vannak Amerikában? Az angol amerikai és magyar nők szövetségének egyik nagy feladata hogy a külföldön levő nőkön segítsen. Olvasóinkat fölkérjük írják meg nőismerőseik nevét és lakását Fangh Erzsébet titkárnak avagy dr. Boros Györgynének és a szövetség magyar választmánya módjat fogja találni, hogy a szövetség tagjai fölkeressék, érdeklődjenek sorsa iránt s a miben lehet és kell segítségére leszenek. Kiváltképpen a leányok is gyermekesanyák veszik nagy hasznát. Irjon mindenki a kinek van ismerőse Amerikában valláskülönbség nélkül.

Papbeiktatás. Szép és nagy ünnepe volt a pipei unitárius egyházközségnek 1910. aug 14.-én; Ekkor köszöntött be ifju lelkésze Székely Tihamér. Már megérkezésekor nagy szeretettel fogadták. Többen

mentek elébe. Szászánadason az egész falu magyar, szász, oláh lakossága kivonult s Jakab János nyug. főszozlgabiró üdvözülte. Pipén koszorukkal és diadalkapuvál várták s üdvözölték ugvis mint Pipe szülöttjét. Pipe örömeben részt vett a vidék érdeklődő közönsége is, sőt még messze a Kisküküllő mentéről is megjelentek a dombóiak, papjuk ifj. Útő Lajos vezetésével. A püspöki kinevezés felolvasása után szószekekre lépett az ifju pap, hogy elfoglalja azt a helyet, melyet azelőtt 19 évvel hagyott el atyja. Buzgó imádkozás után felvette alapigéjét Pál apostolból s beszélt alapos készütséggel a szabadságról, egyetértésről, testvériségről. Lelkünk valóban örvendett midőn az ifju után atyja, Székely Zsigmond kálnoki lelkész lépett a szószekekre s elsőszülött fiát az Ur szőlőjében való munkára elkötelezte. Ábrahám erős hitével szólott a papságnak szépségéről, nemességéről, magasztos és felemelő voltáról. Figyelmeztette régi hallgatóit, hogy az egyetértés, szeretet hassa át mindenikök lelkét, hogy királyi papság, szent nép lehessenek. Kovács István bethlenszentmiklósi ifj Útő Lajos dombói és Gyöngyösi Béla magyarzákodi lelkészek üdvözlik uj szolgatársukat s kívánnak munkájára Istentől áldást. A közebeden lelkes hangulatban éltették a szeretetben megöszült főpásztort és sokakat. Vajha minden papbeiktatáson ilyen öröm, egyetértés töltené be az emberek szívét és lelkét.

Egy jelen volt.

M e g h i v ő

az Unitárius lelkéször közgyűlésére.

Az Unitárius lelkéször tagjait, vagyis összes lelkészeinket tisztelettel felkérem sziveskedjenek október 29-én d. e. fél 9-kor Kolozsváron tartandó közgyűlésre megjelenni. A közgyűlésnek két főtárgya lesz: az alapszabály módosítására vonatkozó E. K. T. határozat. Főhatóságunk az alapszabály módosítását nem tartja szükségesnek. Másik tárgy: kívül a köri lelkészörök, a választmány és az Unitárius Szószekek szerkesztőségének jelentése.

Kérem jöjjenek el mind, s a kik el nem jöhetnek, írásban tájékozzák a választmányt.

Kolozsvár, 1910. augusztus.

Dr. Boros György
elnök.

MATTAY és HUTTER

✕ BORKERESKEDÉSE ✕

Kolozsvárt. — Telefon 190.

Kitűnő asztali borok 72 f.-től 90 f.-ig.

Pecsenyeborok .... 96 f.-től 2 K.-ig.

Piros bórók ..... 1 K.-tól 2.40 f.-ig.

Szászvevesszősi borok a mélt. gróf De-
genfeld Lajos úr

terméséből .... 1,20 f.-től 2 K.-ig.

Hegyaljai tokaji borok 1.60 f.-től 6 K.-ig.

DEUTSCH MIKSA KOLOZSVÁRT, MŰSZERÉSZ

Francia különlegességeket tucatonként 2 K.-tól feljebb
szállít discretio mellett. Szemüveg és csiptetők 1 K.-tól.

TELEFON 776.

ELEFON 776

Az orsz. iparegyesületi ezüst dísz éremmel kitüntetve.

Braun Mihály

:: HANGSZERKÉSZITŐ MESTER, ::
a kolozsvári zeneconservatórium szállítója.

Kolozsvár,

Wesselényi Miklós-u. 18.

A legnehezebb javítások művésziel kivitelben elkészítettnek.

Finom hegedűk, violák és csellók
készítési műterme. Valódi olasz,
nén et quint tiszta bél és csak
saját készítményű fonott hurok.

Erdély legnagyobb reggeli lapja a

KOLOZSVÁR

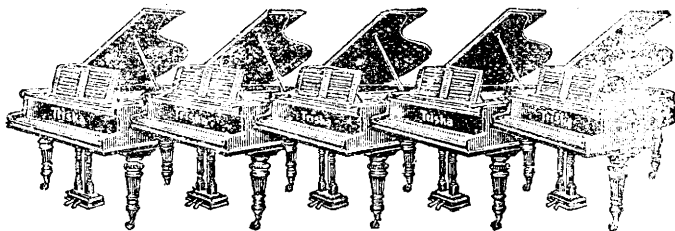
Szerkeszti: POLONYI ALBERT.

Előfizetési ára: Egész évre 12 kor.

Félévre 6 korona.

Zongorák, Pianinok

és Cimbalmok. — Csak elsőrendű gyártmányok. Legszolidabban vásárolhatók és bérelhetők

TRISKA J. hírneves zongoratermében Kolozsvárott. — Alapított 1870-ben.

Hangolásokat és javításokat szakszerűen készít.
Szakképzett hangolót vidékre is azonnal küld.

Mindenféle könyvnyomdai munkákat, modern kiállításban, gyorsan és jutányos áráért készít az

„Ellenzék“- Nyomda

Kolozsvárt, Szentegyház-utca 22.